

ΕΙΣΗΓΗΣΗ
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ-
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ
36^Η ΓΣ της Επιτροπής Νήσων της CRPM
Ρόδος, 18.05.2016

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Κυρίες και κύριοι,

Θα ήθελα να ξεκινήσω ευχαριστώντας όλους εσάς που βρίσκεστε σήμερα κοντά μας, στο όμορφο νησί της Ρόδου όλους εσάς που αγωνίζεστε για μια ισότιμη αντιμετώπιση των νησιών στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Μια πολιτική που δυστυχώς δεν έχει λάβει έως σήμερα υπόψη της όσο θα έπρεπε τις ιδιαιτερότητες της νησιωτικότητας και τα ειδικά προβλήματα που απορρέουν από αυτήν, όπως είναι:

- η περιορισμένη και ακριβή προσβασιμότητα
- η υπερχρέωση στην παροχή υποδομών και υπηρεσιών
- η απουσία οικονομιών κλίμακας
- οι περιορισμοί του μεγέθους αγοράς για τις τοπικές βιομηχανίες.

Πόσο δε μάλλον στις ανισότητες που παρουσιάζονται μεταξύ των νησιωτικών περιφερειών (διαπεριφερειακές) αλλά και στο εσωτερικό των ίδιων περιφερειών (ενδο-περιφερειακές). Π.χ. η νησιωτική περιφέρεια της Κρήτης που είναι ενιαία (ένα νησί) δεν έχει καμία σχέση με τη νησιωτική περιφέρεια Ν.Αιγαίου που είναι μια πολυνησιακή και κατακερματισμένη περιφέρεια και παρουσιάζει ανισότητες μεταξύ των ίδιων των νησιών της, όπου έχουμε νησιά 1^{ης}, 2^{ης} και 3^{ης} ταχύτητας.

Οι μεγάλες αποστάσεις των νησιών μεταξύ τους, από την έδρα της Περιφέρειας και από την πρωτεύουσα της χώρας, συνιστούν μια **«τριπλή περιφερειακότητα»**, που συνεπάγεται αυξημένες απαιτήσεις για τη χωρική, την οικονομική και την κοινωνική συνοχή.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ – Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΕΝΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗ

Ένα κλασικό παράδειγμα: Ένας κάτοικος της Κάσου για να μεταβεί ακτοπλοϊκώς στην έδρα της περιφέρειας, στη Σύρο, θα πρέπει να ταξιδέψει πάνω από 20 ώρες, με ένα κόστος υψηλό (γύρω στα 250€) και φυσικά όχι όποτε αυτός θελήσει αλλά όταν υπάρχει η κατάλληλη συγκοινωνία που ειδικά το χειμώνα είναι πολύ αραιή. (*Η Οδύσσεια ενός νησιώτη*)

Πράγματα που θεωρούνται αυτονόητα σε μια ηπειρωτική περιοχή, σε μας δεν μπορούν να εφαρμοστούν. Δεν μπορούμε να εκμεταλλευτούμε αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν «οικονομίες κλίμακας», αφού ένα σημαντικό έργο για ένα νησί δεν μπορεί να έχει άμεση επίδραση στην ανάπτυξη των υπολοίπων. Αντίθετα κάθε νησί, ακόμη και το μικρότερο, απαιτεί ένα επαρκές σύνολο υποδομών: ασφαλές λιμάνι και οδικό δίκτυο, σύγχρονο δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης, αξιόπιστες και στελεχωμένες υποδομές υγείας και εκπαίδευσης, σωστή διαχείριση απορριμμάτων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ: ΛΟΓΩ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Ας υποθέσουμε πως η ΠΝΑ ήταν ενιαία, όπως η Κρήτη, τότε οι ανάγκες της σε υποδομές θα ήταν πολύ μικρότερες καθώς θα χρειαζόμασταν σε επίπεδο Υπηρεσιών Δημόσιου Συμφέροντος , **1 νοσοκομείο (5), 1 εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας (21), 1 αεροδρόμιο (14), 4 ΧΥΤΑ (18), 3 λιμάνια (50), 4 μαρίνες (12), 10 Κέντρα Υγείας (15), 8 εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (35)**. Όπως βλέπετε στην πραγματική ζωή, ως πολυνησιακή Περιφέρεια, χρειαζόμαστε πολλαπλάσιες υποδομές καθώς τα κατοικημένα νησιά μας είναι 50.

Επομένως, **οι πρόσθετοι πόροι** είναι αναγκαίοι, αφενός λόγω της αναγκαιότητας βασικών υποδομών δημοσίου συμφέροντος σε κάθε νησί χωριστά και αφετέρου λόγω του **αυξημένου κόστους** στις κατασκευές και στο επιχειρείν που τριπλασιάζονται λόγω της μεγάλης απόστασης από τα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας.

Αντί να θεραπεύσει η πολιτική συνοχής αυτές τις ‘ανισότητες’ στα νησιά μας, αντιθέτως την τελευταία δεκαετία συντελείτε μια κατάφωρη αδικία εις βάρος των νησιών του Αρχιπελάγους λόγω της ισοπεδωτικής στατιστικής που λαμβάνει υπόψη μόνο το περιφερειακό ΑΕΠ ως δείκτη μέτρησης της ευημερίας των νησιών.

Ενώ την περίοδο **2000-2006** η ΠΝΑ ήταν **στο Στόχο 1**, την προγραμματική περίοδο **2007-2013** λόγω στατιστικής ‘στρέβλωσης’, κατατάχθηκε **στο Στόχο 2**, «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης» (Άρθρο 37 του Κανονισμού 1083/2006) καθώς το κατά κεφαλή ΑΕΠ των πέντε μεγαλύτερων νησιών, της **Ρόδου, της Κως, της Σαντορίνης, της Μυκόνου και της Νάξου**, ανέβαζε το συνολικό περιφερειακό ΑΕΠ, κατατάσσοντας και τα υπόλοιπα λιγότερα ανεπτυγμένα νησιά (45) σε αυτό το Στόχο.

Μια αδικία που συνεχίστηκε και στη νέα προγραμματική περίοδο **2014-2020**, καθώς το Ν.Αιγαίο κατατάχθηκε στις **περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (More Developed Regions)** που ουσιαστικά αποδυναμώνει την πολιτική συνοχής της

Ένωσης στα νησιά μας, αφενός λόγω της συνέχισης της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη χρήση του ΑΕΠ ως μοναδικού δείκτη στατιστικής ταξινόμησης και αφετέρου λόγω της επιλογής της χρονικής περιόδου αξιολόγησης των δεικτών καθώς όπως θα δείτε παρακάτω τα μεγέθη έχουν διαφοροποιεί και δυστυχώς για εμάς όχι προς τα πάνω αλλά προς τα κάτω

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με τα στατιστικά της Eurostat (2014), **Περιφέρεια Ν.Αιγαίου είναι η Ευρωπαϊκή Περιφέρεια με τη μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ της, σε ποσοστό 30 % του κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 2010 έως και το 2013.**

Αυτό σημαίνει πως αν η Επιτροπή λάμβανε υπόψη της τα στατιστικά στοιχεία **2011, 2012 και 2103** και όχι τα 3 προηγούμενα έτη (2008, 2009 και 2010), τότε η Περιφέρεια Ν.Αιγαίου θα κατατασσόταν στις Ενδιάμεσες Περιφέρειες και παρά 1 μονάδα θα εντασσόταν στις Λιγότερες Ανεπτυγμένες Περιφέρειες. Που όμως αν ληφθούν υπόψη και τα μεγάλα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στο Ν.Αιγαίο από 2014 έως 2016, όπως:

- ❖ Η Ανεξέλεγκτη ροή προσφύγων/ μεταναστών στα νησιά μας
- ❖ Η Κατάργηση του Ειδικού Καθεστώτος των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ
- ❖ Οι νέες φοροεισπρακτικές πολιτικές από την ελληνική κυβέρνηση (3^ο Μνημόνιο) που αυξάνουν κατά πολύ το κόστος διαβίωσης στα νησιά (κατάργηση του μειωμένου φόρου στα αλκοολούχα ποτά, επιβολή τέλους ανά διανυκτέρευση, αύξηση του ΦΠΑ στο 24% σε είδη πρώτης ανάγκης, κα.)

Παράγοντες που επηρέασαν και θα επηρεάσουν ακόμα περισσότερο το τουριστικό προϊόν αλλά και την κοινωνικο-οικονομική συνοχή των νησιών μας που δυστυχώς βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση.

Προκειμένου να ζήσουμε ένα νέο κύμα ερήμωσης των νησιών μας του ενεργού πληθυσμού, όπως έγινε μεταπολεμικά τη δεκαετία του 1950, όπου στα νησιά μας είχαν μείνει μόνο οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά, βασικός μας στόχος θα πρέπει να είναι η δημιουργία αναπτυξιακών συνθηκών έστω και μέσα στη δίνη ενός εχθρικού και μη αναπτυξιακού περιβάλλοντος λόγω της ελληνικής κρίσης και των μέτρων που ψηφίζει η νυν κυβέρνηση, για την αποτροπή ενός τέτοιου φαινομένου και για προφανείς γεωστρατηγικούς λόγους καθώς να θυμίσουμε πως το οι περιφέρειες Νοτίου και Βορείου Αιγαίου αποτελούμε το ευρωπαϊκό σύνορο προς Ανατολάς.

Είναι πολύ σημαντικό για την αναπτυξιακή προοπτική των νησιών μας να εισρεύσουν περισσότεροι πόροι **στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο**. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κατηγοριοποίηση της ΠΝΑ στις **Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες** για το 2014-2020. Άλλωστε, αυτό δεν αποτελεί κάποια προνομιακή μεταχείριση αλλά την αποκατάστασή μιας κατάφορης αδικίας που συντελέστηκε σε βάρος των νησιών μας και που αποδεικνύεται με νούμερα.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΑ ΝΗΣΙΑ

Απαιτείται ένας στρατηγικός σχεδιασμός που θα κινείται σε 3 επίπεδα και θα στηρίζεται σε στα σενάρια – προτάσεις που έχει επεξεργαστεί η CRPM, όπου θα πρέπει να καταθέσω ως έχει γίνει εξαιρετική δουλειά.

Ειδικότερα, προτείνουμε τα εξής:

A) ΣΕ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:

❖ ΑΜΕΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

(αναλύθηκε παραπάνω)

Άλλωστε, είναι σημαντικό να τονιστεί πως 36 ευρωπαϊκές περιφέρειες θα αλλάξουν κατηγορία σύμφωνα (ανάλυση της CRPM).

❖ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΕ2020

Ανάπτυξη κατάλληλων υποστηρικτικών μηχανισμών και οικονομικών εργαλείων για την υλοποίηση έργων που θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ 2020 και παράλληλα στην αντιμετώπιση ειδικότερα της νησιωτικής κατάστασης.

Αυτό πρακτικά σημαίνει επιπλέον μέσα για την ανάπτυξη της ευρυζωνικής πρόσβασης στα νησιά, για την Ε&Α ώστε να μπορέσουν τα νησιά να καλύψουν τη διαφορά όπου έχουν μείνει πίσω σ' αυτόν τον τομέα, για την επίτευξη των ενεργειακών στόχων 20/20/20, την καταπολέμηση της πληθυσμιακής μείωσης, την αντιμετώπιση της φτώχειας, κλπ.

❖ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η νομική βάση για την άσκηση νησιωτικής πολιτικής προσδιορίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, από τη συνθήκη της Λισσαβόνας (άρθρο 174 παράγραφος 3) και σε εθνικό επίπεδο (Ελλάδα) στη τελευταία τροποποίηση του Συντάγματος (1975), όπου υπάρχουν 2 ρητές αναφορές στα νησιά (στα άρθρα 101, παρ. 4 και 106, παρ 1), όμως στην πράξη η ρήτρα νησιωτικότητας είναι ακόμα ένα ζητούμενο . Δεν είναι;

B) ΣΕ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΕΠΙΠΕΔΟ:

❖ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (REGIONAL COMPETITIVENESS INDEX) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.

(3^ο ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΗΣ CRPM)

Δεδομένου πως όλοι συμφωνούμε πως το ΑΕΠ ως μοναδικός δείκτης για τον υπολογισμό κατανομής των διαρθρωτικών πόρων δεν αποτελεί ένα δίκαιο μέτρο για πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες και κυρίως για τις νησιωτικές, είναι σημαντικό να υιοθετηθεί και άλλος δείκτης που να αποτυπώνει με καλύτερη σαφήνεια την πραγματική κατάσταση των νησιωτικών περιφερειών.

Έχουν προταθεί πλειάδα δεικτών καθώς έχουν γίνει και σχετικές μελέτες, όπως είναι η γνωστή μελέτη ESPON για τα ευρωπαϊκά νησιά. Όμως για να μην μπορούμε στη διαδικασία μιας ατέρμονης δημόσιας συζήτησης για το ποιος απ' όλους είναι ο καταλληλότερος δείκτης, κοινώς για να μην ανακαλύψουμε και πάλι τον τροχό, η καλύτερη επιλογή είναι η υιοθέτηση του δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (Regional Competitiveness Index 2013), ένα εργαλείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής της. Εμείς ζητάμε τη χρήση αυτού του δείκτη ως κριτήριο κατηγοριοποίησης των περιφερειών ή εναλλακτικά ένα συνδυασμό του δείκτη RCI και του ΑΕΠ, καθώς με τη χρήση αυτού του δείκτη αλλάζουν άρδην τα ποσοστά των νησιωτικών περιφερειών προς τα κάτω καθώς αποτυπώνονται πολλά προβλήματα της νησιωτικότητας.

❖ **ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΓΙΑ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ. (6^ο ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΗΣ CRPM)**

Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μια κουλτούρα εταιρικής σχέσης απ' όλα τα κράτη, όπου ο διάλογος θα είναι τριμερής (ΕΕ, Κράτος- μέλος, Περιφέρειες) και ως εκ τούτου οι περιφέρειες θα έχουν λόγο στο σχεδιασμό και στην εκπόνηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και ως εκ τούτου θα ενισχυθεί η εδαφική διάσταση της Πολιτικής Συνοχής και θα υπάρξει μια δίκαιη κατανομή των Διαρθρωτικών Πόρων.

Είναι ανορθόδοξο να χτίζονται τα επιχειρησιακά προγράμματα από πολλά κράτη-μέλη, όπου ανήκει και η Ελλάδα και να μην έχουν ισότιμη συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία οι περιφέρειες.

Γ) ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΕΠΙΠΕΔΟ- ΜΕΤΑ ΤΟ 2020:

❖ **ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ Η ΤΑ ΚΡΑΤΗ- ΜΕΛΗ ΝΑ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ (1^ο ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΗΣ CRPM)**

Η πρόταση αυτή σίγουρα είναι φιλόδοξη και δεν θα βρει εύκολα ευήκοα ώτα από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα λόγω του κόστους, για αυτό εκτιμώ πως η επόμενη πρόταση είναι ρεαλιστικότερη και έχει περισσότερες πιθανότητες να υιοθετηθεί.

❖ **ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΗΣΙΑ 'EU ISLAND -post 2020' (5ο σενάριο της CRPM)**

Η δημιουργία ενός ειδικού ανταγωνιστικού προγράμματος για τα νησιά 'EU Island -post 2020' που θα απαντά στις προκλήσεις των ιδιαιτεροτήτων των νησιών με δράσεις καινοτόμες και θα δίνει νέες αναπτυξιακές προοπτικές στις τοπικές αρχές, αποτελεί μια πρόταση που θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή από την ΕΕ, αν παρουσιαστεί με μια πειστική επιχειρηματολογία και μια οικονομοτεχνική μελέτη που θα αποδεικνύει πως

Κατ' επέκταση, θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ειδική μονάδα που θα ασχολείται με θέματα νησιωτικότητας στο πλαίσιο της DG REGIO ενός 'islands desk' στη λογική της ήδη υπάρχουσας μονάδας της DG REGIO που ασχολείται με τις εξόχως

απομακρυσμένες και απόκεντρες ευρωπαϊκές περιφέρειες για να στηρίξει την αυτή την πρόταση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εν κατακλείδι, πρέπει να καταστεί σαφές πως η Νησιωτικότητα έχει τους δικούς της κώδικες, τη δική της σημειολογία και τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά - προβλήματα που διαφοροποιούνται από νησί σε νησί, από περιφέρεια σε περιφέρεια.

Εν τέλει, η νησιωτικότητα αποτελεί 'αναπηρία' (handicap) ή 'ευλογία'; Είναι στο χέρι μας είναι να αποκαταστήσουμε αυτή την αδικία που συντελείται σε βάρος των νησιών μας, σε βάρος των νησιωτών που καθημερινά δίνουν τον δικό τους αγώνα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα νησιά. Όλοι μαζί μπορούμε να ενώσουμε τις δυνάμεις και να ισχυροποιήσουμε τη φωνή μας στα ευρωπαϊκά όργανα και να διεκδικήσουμε τα αυτονόητα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας...